

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXII-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 5-6/березень 2011 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Т. Шевченко

«Факел Бірмінгема» – престижну міжнародну нагороду – вручили в Іспанії в '90-ті роки акціонерному товариству «Українські ювеліри». По прямій лінії майстрів Київської Русі українські ювеліри вражають фантазією і витонченістю роботи, займаючи свій сегмент на жорстко контрольованому міжнародному ринку.

На фото: кільце з діамантами і ціанітом.

У номері:

- 200-й номер «Нашого голосу» ▶ стор. 2
- 150-річчя кончини Шевченка ▶ стор. 3
- Наша мова калинова ▶ стор. 4
- Останній день Пророка ▶ стор. 5
- Свято рідної мови ▶ стор. 6
- Вузькоколіїчний туризм ▶ стор. 7
- «Рідна Україно» ▶ стор. 8
- Вузькоколіїчний туризм ▶ стор. 9
- Про високогірних орлів ▶ стор. 10
- «Не ідол, а жива людина» ▶ стор. 11
- «Ріднокрай!..» ▶ стор. 12
- Коли жарти – не жарти ▶ стор. 13
- «Ой маю, маю я оченята» ▶ стор. 14
- Від вождя до... взуття ▶ стор. 15
- Історичні походи в Ардялі ▶ стор. 16

Культурні заходи Союзу українців Румунії

140-річчя від дня народження Лесі Українки

◆ 25 лютого 2011 року бухарестська філія СУР відзначила 140-річчя від дня народження Лесі Українки у Культурно-інформаційному центрі Посольства України в Румунії. Присутні мали

Гурт «Зоря»

можливість дізнатись про життєвий і творчий шлях письменниці за сценеткою у виконанні студентів українського відділення Бухарестського університету, побачити виставку книг, присвячену Л. Українці та художній фільм «Лісова пісня». В кінці вокальна група «Зоря» виконала кілька українських пісень.

В українській літературі Леся Українка виявляється як поет-лірик, автор ліро-епічних поем, драматург-новатор, прозаїк, публіцист і критик.

Письменниця Леся Українка (на справжнє ім'я Лариса Петрівна Косач), наслідуючи Тараса Шевченка, зуміла на високому рівні поєднати народну поетичну мову з розвинутою українською літературною мовою.

На основі знання творів Т. Шевченка, М. Вовчка, О. Пушкіна, творів західноєвропейської і античної літератури, Леся Українка своїми творами збудувала широку і барвисту творчу мовну палітру. Головну роль у розвитку мовної майстерності письменниці, її мовностилістичних засобів мало знання класичних мов – латинської і грецької, а також і польської, болгарської, російської, німецької, англійської, французької, італійської та іспанської.

Читаючи її твори, знайдемо багато крилатих виразів в оригіналі, а також і в перекладі на українську мову.

Різновидність словника і фразеології поєднується з тим, що Леся Українка вивчала стародавню, середню і нову історію різних народів Європи та Азії,

літературу, мистецтво, музику та етнографію.

Заслуга Лесі Українки в історії української літературної мови полягає в тому, що вона є новатором у застосуванні нових мовностилістичних жанрів (тут маємо на увазі драматичні монологи і драматичні поеми), різноманітної поетичної метрики і засобів віршування, використання народно-розмовної мови для вираження складних понять і введення їх в українську художню мову, лексику і фразеологію.

«Салон книги, преси і музики»

◆ 2-6 березня 2011 р. у Національному музеї історії Румунії відбулась XVI виставка: «Салон книги, преси і музики». На культурній події була присутня серед національних меншин і українська. Читачі мали нагоду ознайомитись з колекцією різної тематики останніх книг, виданих СУР. Появились минулого року книги Івана Ковача «Сміються, плачуть солов'ї...», Івана Ребошапки *Всесвіт усного і писаного слова*, Михайла Михайлюка *Синій смуток фіордів*, *Просвіт – Антологія короткої прози з Румунії*, упорядкована Миколою Корсюком, Людмили Дорош *Дивовижні пригоди Пир'їнки*, Михайла Трайсти

Виставка СУР

Кладка, *Казки мого дитинства*, упорядкована Раїсою Адам, Марти Бота *Глиняна мисочка*, Юрія Парашинця *Рідний краю!...*, Василя Баршая *Стоголоса луна та інші*.

Також згадаємо і наші місячні часописи *Вільне слово*, *Український вісник*, *Наш голос*, *Дзвоник* і *Curierul ucrainean*, які відображають політичні, культурні, наукові, суспільні та соціальні події української громади в Румунії.

200-й номер журналу «Наш голос»

◆ 7 березня у приміщенні СУР редакційний колектив журналу відсвяткував 200-й ювелійний номер від заснованого у 1990 р. українського журналу «Наш голос». На цьому святі Степан Бучута, голова СУР і депутат Румунського Парламенту, урочисто вручив грамоти головному редактору Ірині

Вручення грамот

Мойсей та колективу журналу «Наш голос» (фото) і побажав йому багато успіхів у майбутньому. Висловили свої урочисті поздоровлення «НГ» Ірина Мойсей, Юрій Вербицький, радник-посланник Посольства України в Румунії, Іван Ковач, Михайло Михайлюк, Іван Ребошапка та Іван Робчук.

Літературний журнал «Наш голос» висвітлює діяльність українських письменників Румунії.

Роман ПЕТРАШУК

Фото автора

Листи до редакції «ВС»

Доброго дня, пане Іване!

Чув про Вас, що Ви перекладаєте з української на румунську. (Дуже рідко – І.К.). Переглядав в неті Вашу газету.

Цікава! Бачив там дитячі сторінки.

Можу допомогти Вам зі своїми

дитячими творами – веселі вірші і казки. (Будь ласка – І. К.). Можливо, колись і Ви мене перекладете румунською.

Мій сайт: <http://slovogray.narod.ru>

Ігор СІЧОВИК,
м. Київ

«Повага та шана «ВС»

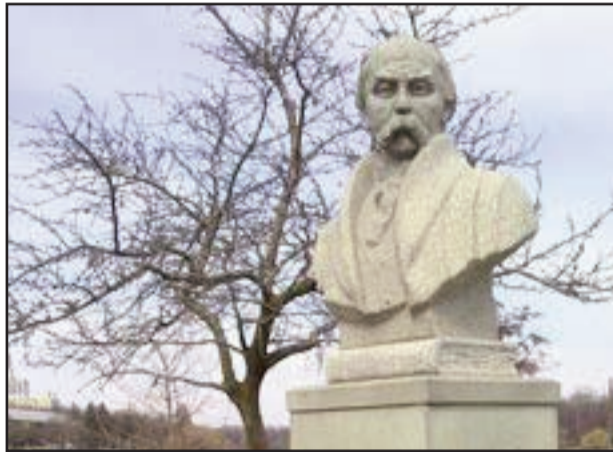
Я – не великий знавець мови та діалектів, але хочу висловити на адресу укладачів часопису «Вільне слово» (який Ви люб'язно надіслали мені) найкращі слова поваги та шани щодо їхнього знання мови (з легким присмаком Буковини). На жаль, такою мовою не володіють (чи не) переважна більшість ЗМІ сучасної України.

В. С. СИТНИКОВ,
М. Київ

В Бухаресті

Відзначення 197-ї річниці від дня народження і 150-річчя від дня кончини Тараса Шевченка

Кожного року у березні повсюди в Румунії, де компактно проживають українці, відбуваються урочисті заходи, присвячені Тарасу Шевченку. З нагоди відзначення 197-ї річниці від

дня народження та 150 - річчя від дня кончини Великого Кобзаря, 9 березня в бухарестській церкві Кашин була відслужена панахида. Пам'ятні заходи продовжились в бухарестському парку Херестреу біля погруддя Шевченка, яке стоїть неподалік озера, ніби біля Дніпра, і де представники української громади та українського дипломатичного корпусу, акредитованого в Бухаресті, віддали шану генію українського народу, який підніс українську літературу до світового рівня.

Після церемонії покладання квітів до погруддя Тараса Шевченка **Надзвичайний і Повноважний Посол України в Румунії Маркіян Кулик** виступив з наступною промовою: «В історії кожного народу є особистості, які залишили свій непересічний, невмирущий шлях і позначку. Для нас, для українського народу, безумовно, таким іменем є Тарас Григорович Шевченко. Це постать, велич духу, поет, трибун, який поєднав разом із поезією, разом із мистецтвом активну громадську позицію, безмежну боротьбу за волю України, її народу, за правду, за справедливість. Безумовно, ім'я Тараса Григоровича Шевченка є серед золотої скарбниці світової культури, світової історії. Сьогодні, мабуть, важко знайти державу на карті світу, де б не знали про Шевченка. У багатьох містах йому встановлені пам'ятники, шанується його слово. Він залишив і зробив

вагомий внесок у розвиток української мови, літератури. Його «Кобзар» і сьогодні шанується в світі. Недаремно Шевченко багатьма вважається Батьком української мови, а для нас усіх він залишається тим генієм, через якого ми багато чого ідентифікуємо себе як українців і прославляємо і Україну, і українців. Я вдячний всім

вам, що сьогодні ви знайшли час, щоб бути тут і вшанувати Шевченка, вдячний всім українцям Румунії, українцям з Бухареста. Для багатьох це є частиною глибокодуховної потреби – звернутись до Шевченка, бути з ним, і не тільки в день його річниці, народження чи смерті, але і в інші періоди. І тому хочу всім Вам побажати щастя, вдачі. Нехай українське слово, слово Шевченка, нехай український дух і мудрість допомагають Вам!».

У своєму слові **Іван Робчук, заступник голови Союзу українців Румунії**, наголосив на тому, що Тарас Шевченко є великою гордістю і славою всіх українців світу: «Усе його творче життя Тарас Шевченко віддав боротьбі за свободу і щастя народу. Його поезія є унікальним і неповторним явищем. Вона хвилює всіх тих, кому дорогі свобода, демократія та дружба народів. Тому ми раді сьогодні, що ідеали, за які боровся Тарас Шевченко, стали дійсністю в Україні. Тарас Шевченко є великою гордістю і славою всіх українців світу. Слава Тарасові Шевченкові!».

У своєму виступі **Ярослава Колотило, радник у Міністерстві культури, культів й національної спадщини та голова Бухарестської філії Союзу українців Румунії**, разом із **радником-посланником Посольства України в Румунії Юрієм Вербицьким**, –

головним організатором свята, – зазначила: «Ми, українці, не забуваємо відзначати це свято, ми не забуваємо Шевченка. Тарас Шевченко у своїй творчості відображав переживання за долю народу, за свій талан. Він сказав: «Добре, мамо./ Що ти зарані спать лягла./ А то б ти Бога прокляла/ За мій талан». Це був його талан, важка доля його життя, але після його смерті він заслужив великої слави, якої навіть він сам не чекав, і ніхто не думав, що Шевченко залишить за собою такі великі сліди, і це, може, і тому, що друзям тіло Шенченка вдалося перевезти з Петербурга до Канева, до Чернечої гори, так, як він цього бажав, – бути похованим біля Дніпра. До його могили люди ідуть, як на прощу, тому що Шевченко – це наша душа, свідомість і любов. В Україні не забувають Шевченка, але і ми, українці в Румунії, не забуваємо його і будемо його пам'ятати, і сподіваємось, що колись поїдемо до Канева, щоб побачити, де спочиває Тарас Шевченко».

Присутній на культурному заході, **поет Іван Ковач** прочитав вірш

«Є Пам'ятник Шевченку в Бухаресті!»

Хлібиться день, мов ангел у небесах,
і з роду в рід вагомиться праслово,
в заплаті та розплаті водохресній
іде Шевченко, мовби дієслово.

Нанизує слова в тривожному барвінку
і зцілює рубіни, мов руїни.

Народний і всетронний, із затінку
Шевченко вибрав рідну Україну.

Немовби душу, що снується дзвоном
глибин бездонних та далекосяжних,
в опорі-непекорі ніжноздвононо
возвів Шевченко лебедів останніх.

В багряному безсонному світанку,
як босі ноги в росах дичавіють,
іде Шевченко, – вітер спозаранку,
немовби наддніпрянська коломийка.

В щоднинній білій пам'яті магнолій
долоня вітру віру знов ударить,
бо там, де степ гуде-гуде розлогий,
лиш він, Шевченко, господарить.

...І тут, де сизь блукає берегами,
і тут, де виворочаться дороги,
і тут Шевченко ходить поміж нами,
і тут він Хрест свій носить донезмоги.

Та є вже честь, немовби хліб насущний,
є день, немов дора, що вже в безпеці,
та нерозтрощена й грядуща, –
є Пам'ятник Шевченку в Бухаресті!»

Святкові заходи, присвячені 197-й річниці від дня народження Тараса Шевченка, продовжились у приміщенні СУР, де присутні мали нагоду висловити свої думки про його життя і творчість. Виступив також **Бухарестський молодіжний гурт «Зоря»**, члени якого не тільки співали, але й

декламували вірші Шевченка. У приміщенні СУР було створено для гостей заходу добрий настрій і теплу атмосферу.

Христина ШТІРБЕЦЬ,
Радіо Інтернаціонал-Румунія
Фото **Валентина КОБАСЬКОГО**

21 лютого ц.р. і в нас було відзначено «Міжнародний день рідної мови»

«НАША МОВА – КАЛИНОВА»

Під такою назвою 21 лютого ц.р. був проведений сценарій Міжнародного дня рідної мови у дитсадку н-р 1 Вишавської Долини вихователкою Нарцисою Гречинюк.

На свято було запрошено дошкільнят зі своїми виховateljками: Л. Гава (Красний), С. Мануляк (Бистрий), З. Грінь і М. Марічек (В.

Приємно вражені були всі присутні, коли на порозі залу, в якому вони проводять щоденну діяльність (у селі немає будинку-дитсадка), їх зустріли маленькі українці з хлібом-сіллю і щирими серцями. Всі вони були в національних костюмах: дівчата у віночках, на яких неначе розцвіли всіма барвами прекрасні квіти. Переважали сині і жовті

У залі стіни були прикрашені вишиваними українськими рушниками, на столах – ткани та вишиті скатерті, килими, портрет Великого Кобзаря, кущі калини, а також великий вінок, який символізував нашу мову, оспівану поетами. У ньому переплелися: шовкова трава, ягоди калини, барвінок /сині волошки і солов'ї, намальовані на папері/, жовті колоски пшениці і сопліка. На стінах висіли плакати з такими написами, як «Українська мова – барвінкова», «Мова мами – найрідніша в світі» та ін.

В такій суто українській обстановці вихователка Н. Гречинюк повідомила тему і мету цієї діяльності.

Свято рідної мови

Мета свята:

– формувати розуміння того, що українська мова – наш дорогий скарб, без якого не може існувати народ;

– розширювати знання про красу і багатство української мови;

– виховувати любов до рідної мови, почуття поваги до всього свого, бажання розмовляти українською мовою.

Вихователка ще сказала: «Рідна

мова – духовний скарб, через якого народ звеличує себе, передає наступному поколінню досвід, культуру, традиції, обряди. В цей день маленькі українці зібралися тут, щоб висловити свою любов, повагу, шану до рідної української мови і доказати присутнім, і не лише їм, що вони вивчають, розмовляють нею і люблять її».

Присутні діточки на святі казали вірші:

- «Рідна мова» – С. Воробкевич; «Рідне слово» – А. Камінчук; «Мамина порада» – М. Чубіка; - «Україночка Оленка» – Н. Поклад; «Рідна мова» – О. Олесь; «Не цурайтесь мови» – Р. Завадович та ін.

І ще багато інших. А також співали пісні: «Україночки-дівчатка» (при цій пісні танцювали), «Ой у лузі червона калина похилилася»; «І в вас і в нас, хай буде гаразд».

Вихователка Н. Гречинюк нагадала дітям, щоб ніколи не забували, не соромилися, що вони українці. Так само: щоб їй поважали рідну мову, бо хто поважає її, той поважає і самого себе. Всіх діточок вихователка нагородила грамотами.

Діти співали і танцювали за пісню (записаною) «Україночка» у виконанні О. Білозір.

Директор школи В. Онужик поздоровив діточок, які так гарно декламували вірші і співали, подякував їм, виховateljкам, батькам.

Викладач української мови Л. Співалюк теж поздоровила маленьких за їхні такі талановиті виступи.

Марія ЧУБІКА

Долина – Завишава-Замодерей), а також директора школи В. Онужика, учительку Л. Онужик, учительку М. Краус, викладача української мови, голову СУР Вишавської Долини Л. Співалюк та батьків дітей.

кольори, взяті від сонця і блакиті та від нашої з вами України.

А ще маленькі дошкільнята зустріли їх гарною пісню: «Ой зелене жито, зелене...».

РЕВОЛЮЦІЯ, НЕНАЖИВА ПОЛІТИКІВ Й ЗЛОБОДЕННІ КЛОПОТИ НАСЕЛЕННЯ

Наступили були минулорічні грудневі дні, які знову нагадали про Революцію, що відбулася тут, в Тімішорі, 21 рік тому. Період таки довгий, а що змінилося в нашому житті? – кожен схильний запитати. Не можна не заперечити, що живемо по-старому (як до 1989 р.), що таки нічого не змінилося в нашому суспільстві...

Є багато речей, якими всі повинні бути задоволені, хоча б лише тому, що слово не забороняється, що можна сказати те, що думаєш.

В грудневі дні до Тімішори прибували кожного року, й тепер прибувають, політики, виступають деколи з гучними промовами, спомінають тих, що полягли смертю хоробрих, але й досьогодні не знаємо чисту правду про ті події. Тому жителі Тімішори (правда, не всі) не можуть заспокоїтися і забути таку кривду щодо героїв Революції, бо в нашій пам'яті ще живі ті грудневі криваві дні.

Щоправда, люди, заняті щоденними клопотами протягом року, децю й забувають, але в грудні пригадують усе.

Революція змінила матеріальне життя лише невеликої частини людей, а саме політикам, в деякій мірі революціонерам, з яких, на диво, найбільше в тих околицях, де

– Я ж та ж сама наша з вами Революція!..

Революцію бачили тільки по ТБ (в Олтені, в Молдові). Дивно, що не береться до уваги, на чий стороні вони були, а всіх нагороджено привілеями однаково, а ще й по 2300 лейв місячно.

Для справжніх революціонерів ця сума невелика. В Тімішорі мало революціонерів, і ці роз'єднані в кілька окремих організацій. Часто чуємо й такі думки, що в грудні 1989 р. не була Революція, але ми, ті, що жили і живемо в Тімішорі, переконані, що то була Революція!

Мрія, що Революція всім принесе щастя, не збулася. В нас тепер налічується 222 види різної допомоги від держави, допомоги, що надається 12 мільйонам людей.

Що всі люблять лише діставати, бачимо й з того, скільки в нас паломників на свята в монастирях, які чекають з нетерпінням два голубці й одну ковбасочку.

Ті, які відправилися на заробітки в чужі країни, живуть краще, бо працюють важко й за багато краіцу зарплату, ніж у нас.

Ми мусимо просуватися вперед за країнами, що належать до ЄС, бо в нас спільні закони і договори, підписані й нашими політиками. Але цей процес дуже повільний...

Реформи, які дотепер в нас проведися, – це тільки під натиском Євросоюзу. Не дивно, що 83% з-між нас твердять, що вони жили добре до Революції і тужать за минулим.

Хочеться вірити, що все це спричинене безладдям, яке є в політичній сфері в нашій країні. Як говорить О. Забужко: «Світ стоїть на непорозумінню, і тепер ніхто нікого не розуміє»...

Василь АРДЕЛЯН

До 150-ї річниці з дня смерті Тараса Шевченка

«...НЕ КОБЗАР, А НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОРОК»

«Він весь палає якимось шаленим, всезнищуючим вогнем»

21 листопада 1860 р. Шевченко отримує право на друкування незадовго до цього укладеного ним «Букваря». Це був його спротив перед русифікацією української молоді, а зокрема, дітей, яким у школах в Україні всі предмети викладалися російською мовою, та вислів про убоління за долю рідної мови.

(Принагідно сказати, що нове видання «Кобзаря» та поява окремих поем і поезій поета різними іноземними мовами – польською, чеською, болгарською, словінською, російською та ін. – особливою мірою посприяли й появі «Букваря». Йшла мова, внаслідок переговорів із Шевченком та московським видавцем К. Солдатенком, навіть і про третє видання «Кобзаря». В кінці '60 року в Петербурзі виходить «Кобзарь Тараса Шевченка в перекладі русских поэтов», редактований в Ніжині. Це

переклади російською М. Гербеля, О. Плещеева, М. Берга, Л. Мейя, М. Курочкина та ін. В петербурзькому виданні вперше російською мовою була поміщена також і автобіографія Шевченка).

«БУКВАР»

В такому контексті вже на початку 1861 р. «Буквар» Шевченка, «розрахований на користування в недільних школах», виходить з друку кількома тисячами примірників.

До Києва (М. Чалому), хоч уже й тяжко хворий, поет висилає 1000 примірників «Кобзаря», до Полтави – теж 1000. Це «на користь народних шкіл». В листі до М. Чалого з цієї нагоди Шевченко пише, що він бажає видати українською мовою також і арифметику, географію та історію України.

У 1860 р. працелюбному Шевченку

вдається, начебто, все. Адже він, немов на «останній стометрівці», хоче «на сторожі коло них поставити слово». Коло кого? Коло рідних, покріпачених далі земляків. Це був рік «його національних стремлень, його боротьби проти одвічного ворога, яку не зламали ніякі сили». Критик, академік Срезневський, торкаючись багатства нових поезій і планів поета, написав: «Шевченкові обвинувачення стали нестерпними: він громить і б'є, він весь палає якимось шаленим, всезнищуючим вогнем».

Про свій тяжкий стан здоров'я 20 січня '61 р. Шевченко написав у листі до брата Варфоломея: «Утомився, ніби копу жита за одним заходом змолотив», але нездужати поет почав вже з кінця 1860 р. 14-15 лютого 1861 р. Тарас Григорович на звороті офорта/автопортрета напише свій вірш «Чи не покинуть нам, небого...». Останній...

ОСТАННІЙ ДЕНЬ ЖИТТЯ Т. ШЕВЧЕНКА

В останній день життя Шевченка при ньому (дуже хворому) був М. Лазаревський, який прибув до його помешкання 25 лютого в суботу з нагоди іменин поета. Шевченко тоді був у важкому стані: сидів на ліжку й тяжко-тяжко, ледве дихав. Але свідомий, бо проказав другові так: «Напиши братові Варфоломею, що мені дуже недобре!».

Але ж приїхав п. Барі, лікар, який уточнив, що водянка у хворого «кинулася у легені».

Розповідь Лазаревського, за нотатками Дм. Чуба: «...Муки страдника були неказанні. Мушка, покладена на груди, децю полегшила страждання, і хворому прочитали привітальну депешу з Харкова від Трупова.

(Закінчення на 9 стор.)

Іван КОВАЧ

Похорон Тараса Шевченка в Петербурзі на Смоленському кладовищі

Тарас ШЕВЧЕНКО

ЧИ НЕ ПОКИНУТЬ НАМ, НЕБОГО...

◆ Останій вірш поета (1861)

Чи не покинуть нам, небого,
Моя сусідонько убога,
Вірші нікчемні віршувать,
Та заходиться риштувать
Вози в далеку дорогу,
На той світ, друже мій, до Бога,
Почимчикуєм спочивать.
Втомилися і підтоптались,
І розуму таки набрались,
То й буде з нас! Ходімо спать,
Ходімо в хату спочивать...
Весела хата, щоб ти знала!..
Ой не йдімо, не ходімо,
Рано, друже, рано —
Походимо, посидимо —
На сей світ поглянем...
Поглянемо, моя доле...
Бач, який широкий,
Та високий, та веселий,
Ясний та глибокий...
Походимо ж, моя зоре...

Зійдемо на гору,
Спочинемо, а тим часом
Твої сестри-зорі
Безвічній попід небом
Попливуть, засяють.
Підождемо ж, моя сестро,
Дружину святая!
Та нескверними устами
Помолимось Богу,
Та й рушимо тихесенько
В далеку дорогу —
Над Летою бездонною
Та каламутною.
Благослови мене, друже,
Славою святою.
А поки те, та се, та оне...
Ходімо просто-навпростець
До Ескулапа на ралець —
Чи не одурить він Харона
І Парку-пряху?.. І тойді,
Поки б химерив мудрий дід,
Творили б, лежа, епопею,
Парили б скрізь понад землею,

Та все б гекзаметри плели,
Та на горище б однесли
Мишам на снідання. А потім
Співали б прозу, та по нотах,
А не як-небудь... Друже мій,
О мій сопутниче святий!
Поки огонь не захолюнув,
Ходімо лучче до Харона —
Через Лету бездонную
Та каламутную
Перепливем, перенесем
І славу святую —
Молодую безвічную.
Або цур їй, друже,
І без неї обійдуся —
Та як буду здужать,
То над самим Флегетоном
Або над Стіксом, у раю,
Неначе над Дніпром широким,
В гаю — предвічному гаю,
Поставлю хаточку, садочок
Кругом хатини насажу,
Прилинеш ти у холодочок,
Тебе, мов кралу, посажу.
Дніпро, Україну згадаєм,
Веселі селища в гаях,
Могили-гори на степах —
І веселенько заспіваєм...

ДО 110-РІЧЧЯ ПЕРЕБУВАННЯ ЛЕСІ УКРАЇНКИ НА ГУЦУЛЬЩИНІ

25 лютого ц.р. минає 140 років з того часу, як у сузір'ї українського письменства спалахнула яскравим світлом маленька зірочка, під якою народилася в майбутньому видатна українська письменниця Лариса Косач – Леся Українка.

Невблаганна доля відміряла нелегкі життєві випробування для її слабкого тіла, але їй наділила непересічним талантом, який розвивався під дбайливою опікою матері Олени Пчілки та дядька, відомого українського вченого Михайла Драгоманова.

За свої сорок два роки ця хвороблива, однак невгамовна «Прометеева дочка», встигла чи з власної волі, чи за збігом обставин, відвідати значну кількість країн світу. Враховуючи високу обізнаність Лесі в іноземних мовах, їй не були чужими Німеччина й Болгарія, Швейцарія і Білорусь, Росія і Польща, Грузія й Італія, Єгипет та країни Прибалтики. І де б не перебувала письменниця, – всюди в неї була напружена, копітка та плідна праця.

Навесні 1901 р. Леся Українка виявляє бажання відвідати Гуцульщину, і причиною цьому був не так фізичний стан поетеси, як душевна депресія, пов'язана зі смертю 3 березня 1901 р. близького друга Лесі Сергія

Мержинського. Про це вона сповіщає у листі від 25 березня до Ольги Кобилянської: «Я страшно втомлена фізично і морально і, здається, стала б без кінця... Але єсть у мене ще одно бажання... се поїхати до вас, на зелену Буковину. Мені хочеться Ваших тих речей, Ваших лагідних поглядів, Вашої ще не чуваної для мене музики, мене ваблять Ваші незнані, а вже милі гори, і вся Ваша країна, що здавна мрією стала... Се дивно, я втомлена і

розбита, а проте щось мене жене в світ, кудись так, де я ще не була ніколи, далі, все далі».

Від задуму до його здійснення пройшли неповні два місяці: вже наприкінці квітня Леся приїждить до Чернівців і мешкає у родині Ольги Кобилянської. У серці Буковини, в залі Народного дому, відбувся вечір на честь Лесі Українки 22 травня. А вже 29 числа цього ж місяця обидві письменниці прибувають до Кимпулунгу (місто в нинішньому Сучавському повіті), де Леся проводить цілий місяць. Пише тут кілька поезій, у яких ще живуть гіркі спогади про втрату свого друга Мержинського, але вже появляються перші враження від перебування в горах.

Леся Українка пише до дочки Михайла Драгоманова Аріадни: «Буковина мене прийняла сонцем і погодою, мамалигою і бринзою, прекрасними пейзажами і добрими людьми, а тепер заманила мене в гори, що так страшно називаються Рунг, Магура, Рареу і самі страшні, як насупляться хмари»...

(Далі буде)
Ірпій ЧИГА

У горах-долах Буковини.
Початок ХХ ст.

Сучава: Учніський конкурс «Свято рідної мови»

ДІТИ – КВІТИ БУКОВИНИ

Союз українців Румунії, Сучавський шкільний Інспекторат і Школа I-VIII класів с. Балківці, разом з усіма шкільними закладами Сучавського повіту, 20-21 лютого 2011 р. організували Учніський конкурс «Свято рідної мови» з метою заохочення шкільної молоді з українських поселень (класів та груп) у розвії їх культурної ідентичності – основи назрівання майбутнього громадянина Європи. Для цього організатори постаралися використати цінності народної творчості та літературної творчості письменників, що належать українській меншині Румунії.

Так, учбові заклади Сучавщини, де вивчається рідна українська мова в початкових школах, восьмирічках та ліцеях, вступили в конкурс по відділеннях: есе, літературна творчість (поезія та проза), народні костюми та мистецькі інтерпретативні моменти – віршів, пісень, сценеток.

«Свято рідної мови» розпочалося преміюванням учасників наших шкіл в міжнародному конкурсі рідної української мови ім. Петра Яцика з 2010 р. Генеральний консул

Василь Боєчко поздоровив учнів та викладачів – учасників престижного світового конкурсу, привітав інспектора Сучавського шкільного інспекторату з української мови Л. Міжок за прекрасні успіхи українського шкільництва, тому

Талановита молодь Сучавського національного коледжу ім. Міхая Емінеску

Фото Колі КУРИЛЮКА

що зі всіх 52-ох дипломів в Сучаві було нагороджено Центральною комісією України 31 учня (22-ох у 2009 р.). Василь Боєчко підкреслив, що Україна, наша Прабатьківщина, любить і дбає про своїх дітей, де

б вони не проживали, і нагороджує їх грамотами, преміями-подарунками за їхні зусилля та любов до рідної їх мови. Близький друг всіх українців Румунії, Василь Боєчко порадив всім учасникам конкурсу читати і вивчати твори

курсу рідної української мови в оплесках виходили на сцену – від II-ого до XI-ого років навчання – прийняли довгожданні нагороди та подарунки прямо від Їх Ексцеленцій Василя Боєчка та його заступника Василя Неровного.

У своїм слові п. Мануела Давід підкреслила з великою радістю, що учні-українці вивчають успішно рідну мову, і це їх робить сильнішими, витривалішими і розумнішими, бо у них у грудях – два серця, які кохають дві мови і дві культури, – рідну українську й державну румунську.

Відносно творчих учнівських праць з літератури, доля яких була вирішена з-між найкращих робіт повітового конкурсу учнів X-XII-их класів ще до 1.02.2011 р., відмітили широкозір організаторів, які вимагали есе на тему «Українська мова в моїй школі», вірші та прозу про рідну мову, рідну місцевість, свою сім'ю та віру тощо, з надією, що найкращі із праць будуть надруковані окремою книжкою, присвяченою рідній мові.

Деякі з цих праць, на рівні гімназії та ліцею (I-III місця), представлені на протязі конкурсу, і тому назвемо їх: «Рідна мова – найбільше багатство» учениці Урсаки Діани, X-ий кл., Національного коледжу «Еу-

(Продовження на 13 стор.)

Іван КІДЕЩУК

Цінний вузівський посібник з української літератури

(Продовження з попереднього числа)

Для належного розуміння і сприйняття українського літературного процесу у навчальній вузівській україністичній програмі в Румунії передбачене викладання по дві години

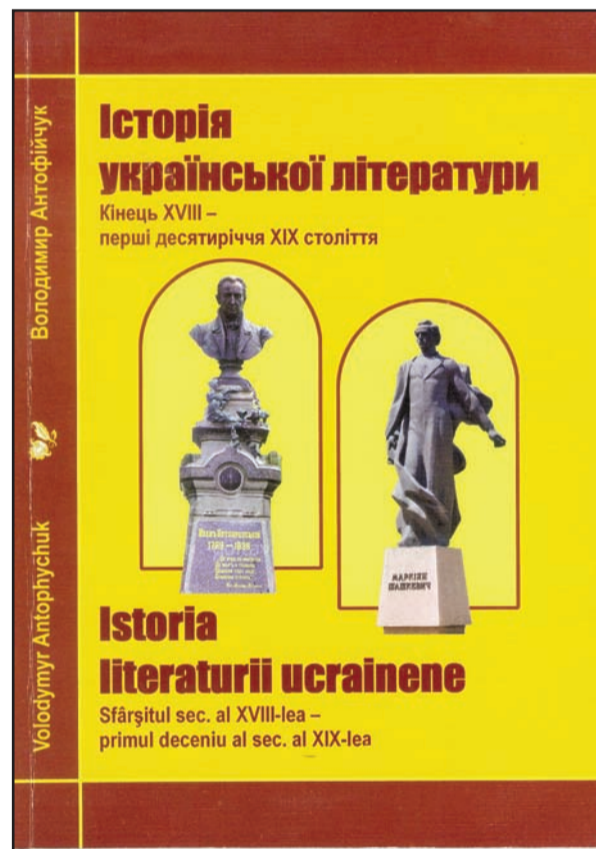
тижнево цілорічного курсу «Українська культура і цивілізація», в якому подаються і найголовніші моменти історії українського народу. У нас викладання цього курсу започаткував я, тому сам добре знаю, скільки приходилось мені мучитись, по-перше, щоб встановити належний «кістяк» курсу, а, по-друге, щоб постійно підшукувати інформації та матеріали для його конкретизації фактами і логічно корелювати з українським літпроцесом. Тепер викладачеві культури і цивілізації цього першого періоду не треба «ламати голову», бо все необхідне є у підручнику пана професора Антофійчука, і воно подано системно, згідно з теперішньою інтерпретацією фактів, явищ і процесів.

Так, історичний «кістяк» і аспекти української культури та цивілізації першого періоду нової української літератури (бо він є об'єктом даного підручника) зарубіжний викладач і його студенти знайдуть в обширному пропедевтичному екскурсі «Суспільно-історичні умови та культурне життя України кінця XVIII – перших десятиріч XIX століття» (стор. 9-30), в якому представлено розвиток під знаком ідей Просвітництва української освіти (гімназії з чотирирічним навчанням, відкриття 1805 р. Хатківського, 1834 Київського університетів, поява так званих вищих навчальних закладів у Кременчуці, Одесі, Ніжині; відкриття гімназії у Чернівцях; Львівський університет засновано ще 1661 р.), розвиток історіографії («Записки про Малоросію, її жителів та виробництва» Якова Марковича; чотиритомна «Історія Малої Росії» Дмитра Бантиш-Камєнського; «Коротке описання Києва» Миколи Маркевича; рукописне поширення «Історії русів», вперше опублікованої 1846 р. Осипом Бодяньським; огляд свідчень про Україну іноземних подорожувачів по її землях – французів Ж.Шерера та Ш.Масона, німців О.Енгеля, Йоганна Георга Коля, російських Левшина і Собітнева; відгуки тодішньої історії українців в одноіменних творах «Мазепа» західноєвропейських письменників Байрона та Гюго), мистецтва (архітектури – Андрій Меленський, Вікентій Беретті; живопису і скульптури – Василь Тропінін, Іван Маргос; театру – у Львові з 1787, Києві з 1804, Одесі з 1810, Полтаві з 1812, потім – у Харкові, Катеринославі, Чернігові, Ромнах, Херсоні і ін.; музики – Йосип Витвицький, Микола Маркевич; фольклористики – Микола Цертелєв, Михайло Максимович, Осип Бодяньський, Ізмаїл Срезневський; журналістики – «Український вестник», «Харьковский Демокрит», «Український журнал»; неперіодичні літературно-художні збірники «Український альманах»,

«Утренняя звезда», «Український збірник», «Русалка Дністрова», «Ластівка»), видання першої граматики української мови – «Грамматика малоросійського нареччя» (1818) Олексія Павловського. Зацікавленість до цього екскурсу викликають подані ілюстрації тогочасних архітектурних пам'яток (Київський університет; Рагуша на площі Ринок у Львові; Театр в Одесі), скульптури, живопису, а також портрети тогочасних видатних діячів і стислі інформації про їхню діяльність у вищевисловлених галузях культури.

Цей аперцептивний суспільно-культурний фон належного сприйняття тогочасного українського літпроцесу закінчується рекомендованою літературою, яка, окрім двох книг, складається з найновіших видань, що появились, починаючи з 1990 року.

Однією з модерних ознак замислення цього

підручника є той факт, що всі його розділи, починаючи таки із цього, закінчуються дуже корисною з методичного боку частиною – Запитання та завдання, за допомогою яких користувачі підручника мають можливість засвоїти якнайкраще суттєві дані кожного викладеного матеріалу.

Важливим «кроком» до вивчення першого періоду нової української літератури є окремо представлене і надто корисне (для студентів, та не лише для них) питання – «Особливості літературного процесу», головна з яких (трагована і в дотеперішніх літературознавчих працях) – це синкретичне поєднання у літературі (а то і в творчості окремих письменників) класицистичних, бурлеско-травестійних, сентименталістських, романтичних та інших стильових тенденцій. Із-за бідності бібліотечних фондів та використання в нас застарілих літературознавчих розробок, для наших викладачів може бути «новизною» (одночасно і трудноістю поняттєвого відтінювання) докладне потрактування паном Антофійчуком такої особливості складової загальноєвропейського літературного явища, одночасно і української

літератури цього періоду, як просвітительський реалізм (стор. 33-39), що починає формуватися наприкінці XVII ст. і стає найбільш продуктивним у 30-х – на початку 40-х років XIX ст. (у творчості Т.Шевченка, Л.Глібова, А.Свидницького, П.Мирного, Б.Грінченка, І.Франка і ін.), основою якого, підкреслює автор рецензованого підручника, «був просвітительський ідейний та естетичний рух, спрямований на перебудову феодального суспільства», а однією з його особливих рис, яка «наклала глибокий відбиток і на культуру епохи, був раціоналізм, справжній культ розуму, в якому просвітники вбачали той важіль, за допомогою якого вони сподівалися перевернути світ, поставити його на шлях розумності й чесноти».

Просвітительські ідеї уперше в українській літературі зустрічаються у творчості Г.Сковороди, що взагалі у нас в Румунії відоме. Але як саме просвітительський реалізм проявлявся синкретично в поєднанні з класицизмом (окремі байки П. Гулака-Артемівського, Л. Боровиковського, С. Гребінки та ін.), з бурлеском і як саме здобутки просвітительського реалізму пов'язані насамперед з творчістю І.Котляревського, П. Гулака-Артемівського, П.Білецького-Носенка, Л. Боровиковського, С.Гребінки, Г.Квітки-Основ'яненка та інших, які «були виразниками реформістського дворянського лібералізму», «вірячи в благодієвність «освіченого абсолютизму» – це для наших обізнань уже окреме питання, сугероване підручником пана Антофійчука для адекватного розуміння і сучасного трактування, все ж таки, відтінкового поняття. Тому-то, гадаю я, корисними для користувачів підручника є систематизовано виведені у наприкінцевому (по-модерному) боксику «Nota bene!» («Запам'ятай!») основні ознаки просвітительського реалізму. «Наглядним» матеріалом для засвоєння поняття про просвітительський реалізм (як це буває у зручних і практичних підручниках, в яких подається все необхідне для засвоєння того чи іншого предмета) є наведені інформациї про (нетрагованих у нас) поета Костянтина Пузину та його найвідомішу поему «Ода – малоросійський селянин» та інформації про поета і драматурга Романа Андрієвича і його п'єсу «Побут Малоросії в першу половину XVIII століття».

Далі в підручнику окремо представлені визначальні риси українського сентименталізму (стор.48-51) і романтизму (стор. 52-63), в останньому виокремлено фольклорно-історичну течію українського романтизму, громадянську тематично-стильову струю, психологічно-особистісну течію, відмічено пізнішу появу в українській літературі романтичної драматургії та прози. Нелегким але цікавим і корисним для майбутніх філологів здається мені сугероване паном Антофійчуком поєднання у творчості письменників цього періоду реалістичних і сентименталістських та романтичних прийомів художнього узагальнення. «Наглядним» матеріалом для усвідомлення поняття про романтичну драматургію є наведені в підручнику уривки з п'єси не викладеного в нас Кирила Тополі «Чари, або Кілька сцен із народних билиць та оповідань українських».

(Продовження на 8 стор.)

Унів. проф. д-р
Іван РЕБОШАПКА

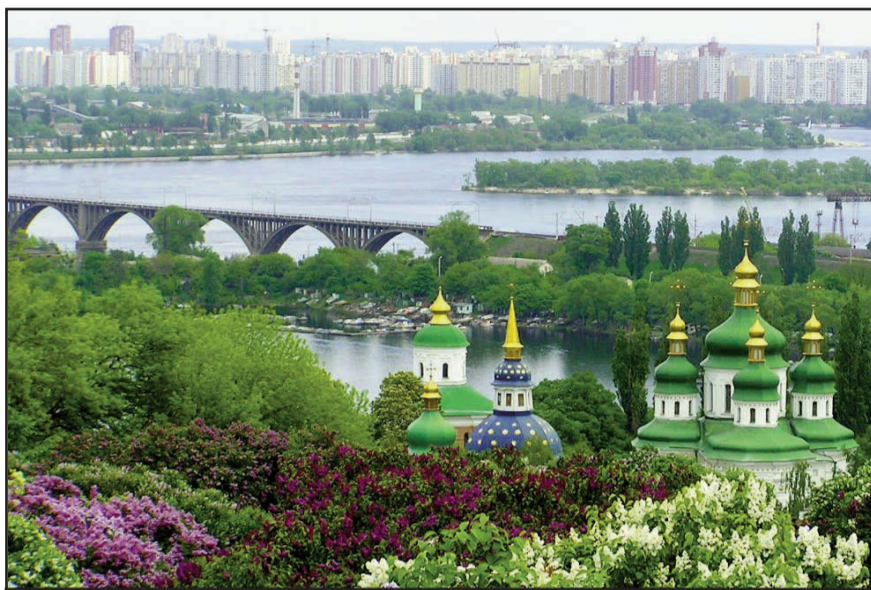
ВУЗІВСЬКИЙ ПОСІБНИК...

(Закінчення. Поч. на 7 стор.)

В окремих лекціях (докладніших чи коротших, згідно із шкалою вартостей) «по-свіжому» представлено в підручнику найвидатніших самобутніх творців першого періоду нової української літератури Івана Котляревського, Павла Білецького-Носенка, Петра Гулака-Артемівського, Григорія Квітку-Основ'яненка, Євгена Гребінку, Левка Боровиковського, Амвросія Метлинського, Миколу Костомарова, Михайла Петренка, Віктора Забілу, Маркіяна Шашкевича, Івана Вагилевича, Якова Головацького та Миколу Устияновича.

Цікавим і корисним щонайменше для нас був би той факт, якби шановний український авторитетний літературознавець пан професор Володимир

Антофійчук здійснив би подібні підручники і для решти виділених ним періодів з історії нової української літератури.

Місто Київ – Столиця України

Рецензований тут підручник замислений був, може, із вказаних мною умов (або й з інших), для української діаспори, про яку існує враження, що, так чи інакше, вона якось-то (може, і душевно) пов'язана з українською літературою. Викладаючи українську літературу румунам, мене постійно непокоїла думка, що саме і як саме слід би викладати українську літературу іноземцям, щоб нею зацікавити їх. Це – окреме і надто важливе питання, яким, можливо, займуться й інші особи, досвідченіші.

Мій кінцевий висновок такий, що своєю систематизацією літературних матеріалів, їхньою сучасною інтерпретацією та ефективною методичною подачею інформації підручник пана професора Володимира Антофійчука дуже корисний викладачам усіх трьох наших вузівських українських відділень, а також викладачам української літератури теоретичних і педагогічних ліцеїв, і його варто придбати у багатьох примірниках цими шкільними закладами для загального користування.

РІДНА УКРАЇНО, РІДНА УКРАЇНО

Слова Івана АРДЕЛЯНА

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Розповідально

Soprano
1. Си-ла ук-ра-їн — ців ги-нули за во-лю, Кай-да-ни ла-

Tenor
1. Си-ла ук-ра-їн — ців ги-нули за во-лю, Кай-да-ни ла-

Bass
1. Си-ла ук-ра-їн — ців ги-нули за во-лю, Кай-да-ни ла-

ма — ли, щоб змі-ни-ли до-лю. Біль хо-валась у сер-цях,
ма — ли, щоб змі-ни-ли до-лю, Біль хо-валась так,
ма — ли, щоб змі-ни-ли до-лю, Біль хо-ва-лась у сер-цях,

зас-му-чен-ня у душах, до Бо-га мо-ли-лись із сльоза-ми в о-чах.
зас-му-чен-ня у душах, до Бо-га мо-ли-лись із сльоза-ми в о-чах.
Так, у душах, до Бо-га мо-ли-лись із сльоза-ми в о-чах

1. Сила українців
гинули за волю,
кайдани ламали,
щоб змінили долю.
Біль ховалась у серцях,
засмучення у душах,
до Бога молились
із сльозами в очах.

2. Вороги нечулі
гралися з долями,

всували в могили
вашими степами.
Небо червоніло,
кров текла ярами,
матері молились
і Бога благали.

3. Рідна Україно,
пора пута рвати,
рани загоїти,
ворогів нагнати.

ПРИСПІВ :

Величаво

S
Будь вільно-ю, на-ша Укра-ї-но Про-сять те-бе

T
Будь вільно-ю, на-ша, Укра-ї-но Про-сять те-бе

B
Будь вільно-ю, на-ша, Укра-ї-но Про-сять те-бе

20
всі тво-ї си-ни, У все-сві-ті ти повинна ста-ти ----
всі тво-ї си-ни, у всесві-ті ти повинна ста-ти ----

23
S
зна-ком на-шої весни.

T
зна-ком на-шої весни.

B
зна-ком на-шої весни.

Треба, щоб цінили
необхідну волю,
треба, щоб тямали,
що змінили долю.

4. Вже з могил глибоких
пустилися бруньки,
діти України
ростутьначе дубки.
Бог вам допоможе,

щоб сильними стали,
сонце засміється
й розсипляться хмари.

ПРИСПІВ:

Будь вільною, наша Україно,
просять тебе всі твої сини,
у всесвіті ти повинна стати
знаком нашої весни!..

ВУЗЬКОКОЛІЙЧАНИЙ ТУРИЗМ

Побачити долину Вассер я мріяв не раз і не два, але якось все не вистачало часу. Про її красу я наслухався багато і навіть бачив децю й по ТБ. Але одне слухати, чи бачити на екрані, а інші поїхати таки й подивитися своїми очима.

І так минулої осені, на початку вересня, коли літо ще панувало тут в повній красі, а прекрасна осінь лише давала про себе ознаки холодними ранками, ми вирушили з Сигота до Вишави. Дорога недовга, але тривала наша подорож зверху двох годин, бо на кожному кілометрі ями і їздити треба уважно, а найгірша дорога видалася з центра Вишави до станції. Але всі такі неприємності забуваються, коли опинишся на станції, бо присмню вражає вся забудова місця. «Сотранія R.E.Holz SRL» постаралась, щоб туристи відчувалися добре. Тут і паркування для машин, буклети, кафе, розклад маршрутів і т.д.

Зі станції відправляються два парові локомотиви, кожний з 6-и вагонами. Так, як того дня туристів набралось багато, всі вагони були повні. Було присмню, що люди з'їхалися з різних околиць Румунії, і навіть було кілька людей з інших європейських країн. «Мосаніта» мчить по вузькоколіній на віддалі 60 км серед чудової дикої природи вздовж річки Вассер, переїжджаючи по трасі невеликі мости і просуючись

через коротенькі тунелі. Повільно заглиблюється в ліс; тоді довкола видно лише круті скелі, високі смереки, товсті буки, сухі стовбури. Все довкола величне. Описати трудно всю велич цієї природи, її треба побачити. Де-не-де, на невеликих полянах стоять колиби і пасеться худоба. Дивно, як люди з худобою добрались глибоко в гори, бо тут, крім залізниці, немає навіть дороги.

Вода в ріці прудка, глибоко врізується в берег, а при повноводді вириває дерево з корінням і волочить його за течією. Так, як ріка Вассер має кілька приток (з їх чудовими долинами), Новець, Валя Пештілор, Новічор та ін., весною часто її

В долині Вассеру

води наносять шкоди й залізниці. Круто підносяться до неба вершини 1853 м і 1736 м, аж не віриться, що в наші дні існують місця, до яких цивілізація не

завітала, не зруйнувала нічого перворідного цього краю.

Правда, що в 1932 р. почалась будувати тут вузькоколія, хоча вируб дерева почався тут ще з 18 сторіччя, за часів Австро-Угорщини, коли в ці краї приїхали колоністи німці. Дерево тоді спускалося бокорами (плотами) аж до гатерів. Залізниця означала прогрес в порівнянні з бокорами. Тоді, пересуваючись в гори, моканіца підвозила лісорубів, а спускались вони з навантаженим деревом. Цей вид транспорту використовується ще й тепер (в деякій мірі).

Протягом 6-и годин (стільки триває поїздка) не можна й на хвилю відвести зір від дикої краси: дивитися і не надивитися. Було досадно, що екскурсія закінчилась і ми не змогли доїхати до місця, де знаходиться невеличка каплиця і кладовище полеглих в I-ій світовій війні, теж туристична база, до яких їздять лише окремі особи. Для туристів є влаштовані дві зупинки, де можна поїсти, походити трохи пішки, а дітям погратись.

Жаль, що сліди нашої цивілізації появились й тут, бо можна побачити нейлонові пляшки і мішки навколо у берегах ріки.

Ми дізналися, що на початку долини живуть колишні українці, тепер зовсім асимільовані, тільки прізвища нагадують про їх походження. Тут ми побачили й кілька будинків «Pensiuni» і багато гатерів.

З нагоди цієї поїздки я поринув у своє далеке дитинство, коли з Сигота до Коштеля, до Окна Шугатаг і Кричешть ми добіралося таким видом транспорту. Недавно таким поїздом я їздив з Ковасни до Валя Зинелор...

Василь АРДЕЛЯН

«...НЕ КОБЗАР, А НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОРОК»

(Закінчення. Поч. на 5 стор.)

«Спасибі!» – тільки й зміг сказати. Потім попросив відкрити квартиру, випив склянку води з цитриною і ліг. Здавалося, він задрімав. Присутні зійшли в його майстерню...»

«ОТ, ЯКБИ ДОДОМУ...»

Над ранком до хворого поета прийшли й інші друзі.

Що далі?

«Він сидів на ліжку, кожні 5-10 хвилин запитував, коли буде лікар, і висловлював зажити опій, щоб забути у сні. Коли лишився у нього сам М.М. Лазаревський, Т. Шевченко почав говорити й казати, що він навесні поїде в Україну, що рідне повітря поверне йому здоров'я: «От якби додому, там я б, може, одужав».

О 6 годині прибув лікар Круневич: тяжкий стан, але, як здавалось, Шевченко «розумів це».

О 9 годині приїхав Круневич разом із Барі. Вислухали хворого: вода наповнює легені. І привітальна телеграма від Полтавської громади. У відповідь поет: «Спасибі, що не забули!».

Далі: «По тому лікарі зійшли вниз. Тим друзям, що лишилися з ним, Т. Шевченко сказав: «Чи не засну я, візьміть вогонь!». Але хвилин за

п'ять знову озвався: «Хто там?». Він попросив повернути Барі і сказав: «У мене знову пароксизм, як би спинити його?».

Пів до 11-ї. Відвідали друзі: застали хворого, «сидячи на ліжку без возню, йому було дуже тяжко». Поет їм сказав: «...Мені хочеться говорити, а говорити тяжко».

Всю ніч просидів Шевченко на ліжку – біль у грудях «не дозволяв йому лягти». Внизу, в майстерні – приятелі.

5 година ранку. До слуги: «Прибери ж ти тепер тут, а я зійду вниз».

Що було далі? – «Зійшов Т. Г. у майстерню, охнув, упав і о пів до шостої (...) поета не стало».

ПОХОВАЛЬНА ОБІДНЯ

Поховальна обідня відбулася 28 лютого в переповненому храмі.

О 17-й годині того ж дня Тараса Григоровича Шевченка було поховано. На могилі промовляли: Куліш, Білозерський, Костомарів, Чужбинський, Паволга, Хархатий, Курочкін, Южаків. Були щирі, сердечні слова про Великого, Невмирущого.

«ГОРЕ І РАДІСТЬ...»

Але ж роль Шевченка для України і українського світу, все ж, визначив той (децю контроверсійний), який зробив йому й чимало

зауважень, як, наприклад, щодо писання деяких творів російською мовою, – Пантелеймон Куліш.

Він сказав: «Снів цей був для неї (київської молоді – Д.Ч.) воістину гуком воскресної труби архангела...»; «Тільки на Шевченка взирало не зв'язане нічим, крім дружби, браття, як на якийсь небесний світильник, і се був погляд правильний». В іншому місці: «Справді, наші молоді мрії знайшли в Шевченкові благословенне оправданне, знайшли запоруку своєї будуччини. Се вже був не Кобзар, а національний пророк...».

Однак, цитуючи Дм. Чуба з 1987 р.: «Не можна сказати, що Шевченко у житті мав лише горе. Правда, на своєму життєвому шляху наш поет мав дуже багато горя і поневірянь, чим, здається, не може похвалитись жодний письменник у світі, крім хіба українських письменників у підсоветській Україні, але не можна сказати, що Шевченко в своєму житті не мав радості, що помилково твердили майже всі наші дореволюційні літературознавці, а особливо теперішні підсоветські, щоб тим самим сказати, що тепер більше волі, як було тоді».

Тож проф. В. Дорошенко має цілковиту рацію, довівши у своїй праці «Горе і радість в Шевченковому житті», що поет у своєму житті мав не лише горе, а також багато радісних днів, що, зрештою, довели його до великих успіхів і до нечуваної слави...».

Про високогірних орлів, що поблизу небес

ГЛИБОКА ВІРА І ТЕПЛА НАБОЖНІСТЬ – ГОЛОВНА РИСА УКРАЇНЦІВ-ГУЦУЛІВ У ВСІ ЧАСИ

(Закінчення. Поч. у попередньому номері)

Незважаючи на великі відстані і не завжди привітну погоду, в неділі і свята гуцули йдуть вклонитися Пресвятій Трійці, Діві Марії і всім святам.

З особливою пошаною наші гуцули відвідують місця з православними монастирями: Путну, Сучевіцу, Молдовицу, Воронець, а також монастирі Почаїв, Банчині з України. Скрізь селами, де проживають гуцули, побудовані нові церкви та каплички.

Лише в нашій громаді Ульма побудовані нові дерев'яні церкви в Лупчині, Магурі та Ульмі та церковці на Хуторах Нижня Костелева і Кечера, котрі освятив Преосвященний архієпископ Пимен Сучев'яну.

Як вже було сказано, гуцули православної віри, але мають деякі особливості, які є унікальними перед Обличчям Творця, і ця неповторність збагачує загально-людське надбання у всіх сферах буття людини.

Спеціалісти різноманітних галузей вважають, що саме гірські території, завдяки значній розмаїтості природи, відігравали в історії людства роль потужного каталізатора біохімічної еволюції людських організмів, розвитку соціального і культурного життя. Заселення просторів, рівно ж, як і поширення землеробства, – все йшло в напрямку з гір на рівнини, не навпаки. Горяни заселяли прилеглі рівнини. Складніші, порівняно з рівнинними, умови гірського життєвого середовища мали і мають позитивну роль, гартуючи людину як біологічну і духовну істоту.

В чому ж особливість доховної культури українських горян-гуцулів? Значний вплив на неї мають умови і спосіб життя. Гуцули – це український народ, який, в основному, рівномірно розселений у найвищій частині румунських та українських Карпат. Переходячи з села в село, ідучи від хати до хати, важко визначити реальні межі населених пунктів. Села наче переливаються одне в одне. Гуцули, немов високорірні орли, які влаштовують свої поодинокі гнізда у важкодоступних місцях, побіжче до неба, обжили найвищі придатні для повсякденного життя куточки наших гір, збудувавши свої хати, як міні-фортеці, кораблі, що одиноко

мандрують в мінливому океані гір.

Ознакою істинного духовного життя є зосередженість у пошуках спілкування з Богом, у власному внутрішньому світі, бо Святе Письмо навчає: «Царство Боже всередині вас». Щодо цього Григорій Сковорода сказав: «Пізнай у собі Людину».

власного серця, хоча природний фактор самотності має, все-таки, велике значення.

Важкі природні умови, на які наштовхує себе самітник-аскет, сприяють витонченню світосприйняття, заглибленню в самого себе. Життя гуцулів, особливо в минулі часи, було безперервною боротьбою з небезпеками з боку стихії, звірів, котрі нападали і

Шикерик-Донихів у своєму романі «Йванчік» пише, що у Жаб'ї – столиці Гуцульщини, як каже Іван Франко, – протягом одного року шинкар-єврей заледве продав бочку (200 літрів) оковитої, чисті душі гуцулів не потребували зату-манення розуму...

Глибока віра і тепла набожність – головна риса духовності українців-гуцулів у всі часи. Михайло Коцюбинський назвав гуцула «глибоким язичником». Не поверховим, а глибоким.

Ісус Христос навчає: «Хто вірний в малому, тому довіряться велике».

Серце гуцула по-дитячому шире, завжди наповнене любов'ю до сокровенного, тому народні, язичницькі вірування в гуцулів були сповнені любов'ю до рідних гір, до їх таємниць, до рідної природи, до Красного Сонечка, повагою до людей.

Глибодуховним, символічним є мистецтво писанки і вишивки, різьби і сакральної архітектури, які зробили неповторними гуцульські церкви і величезну кількість капличок. Заворожує медитативна мелодія гуцульської дримби і тилинки, котрі збуджують глибокі духовні почуття. Мудрі і глибоко повчальні народні казки, легенди і перекази гуцулів.

Фактично все гуцульське мистецтво – сакральне, бо посередньо зв'язане з духовністю, релігійним життям. Гуцули уклали навіть церковний календар, який налічує півсотні святкових днів у році (окрім неділь), в які не належить працювати для власних земних потреб. Між ними: Різдво Христове, Богоявлення, Хрещення Ісуса Христа, Стрітіння, Благовіщення Пресвятої Богородиці, Воскресіння Господнє, Святий Юрій, Вознесіння Господнє, Св. Павла і Петра, Ілія, Преображення Господнє, Успіння Пресвятої Богородиці, Різдво Пресвятої Богородиці, Дмитрія, Св. Николая-чудотворця та ін.

Нам, нащадкам мудрих і лише де-не-де набожних гуцулів, належить багато праці прикласти, щоб вберегти нашу перлину духовності від спокус і випробувань цьогочасного світу, від осквернення псевдоцивілізацією, найголовніше – душі. Для цього в житті слід опиратися на оте надбання, яке передали нам предки: бути істинними, бути істинними гуцулами.

Юрій ЧИГА

Церква із храмом Св. Юрія с. Лупчина

Церква із храмом Успіння Пресвятої Богородиці с. Кругла

Звідси висновок, що найкращим станом для пізнання своєї духовної суті є усамітнення, заглиблення в самому собі.

Поки людина шукає істину в оточенні ворожого до нас світу, вона перебуває в пустелі «світу цього», придатній для духовних пошуків. Коли ж світ адаптує духовні цінності до своїх потреб, шукачі істини осамітнюють у пошуках сприятливіших умов для духовного вдосконалення. Саме в такий спосіб виникли монастирі, общини ченців-монахів, – людей, які обрали духовний шлях життя. Святі отці навчають, що істинне усамітнення відбувається не у відмовленні від світу, а у глибині

знищували худобу, диких свиней, які нищили картоплю та іншу городину. Це витончувало душу горян, одночасно загартовувало її, вчило шанувати дари життя, покладатися на Божу волю, а не тільки на людські сили. Така душа народжувала плоди великої, щирої любові до життя, подяки Богові, поваги до людини і всього створеного світу. Серце, сповнене любові, вже перебуває в безперестанній молитві. Духовні цінності, про які нагадують людству великі вчителі, є природним станом чистої душі.

Те моральне опущення, яке сьогодні спостерігається, не є природним станом гуцулів. Петро

Т. Г. Шевченко – не ідол. а жива людина

Народжений для того, щоб існувати!

Кілька днів тому, а саме 19 березня, в Клузькому університеті ім. Бабеша-Бойоя зустрілися викладачі і студенти українського філологічного відділення, представники української громади на чолі з головою Клузької філії СУР проф. Іваном Арделяном, представники кафедри філології і взагалі прихильники української культури.

Пропонуючи увазі публіки ретроспективу шевченківської художньої спадщини, доктор Міхаела Гербіль наголосила:

«Тарас Шевченко закінчив академію мистецтв у Петербурзі у 1845 році, але вже у 1840 році Шевченко виявляє широко виражене новаторство і мистецьку індивідуальність у своєму живописі. І новаторство це являє собою загальносвітовий прорив у живописі. Безпосередній попередник імпресіонізму Жан Август Домінік, Ернест Луї Месоньє, реалісти Ежен Делакруа, Густав Курбе ще не зображували жінок оголене тіло таким реальним і позаміфологічним, античним класичним планом. Шевченко писав так раніше, ніж почалася школа реалізму, задовго до виникнення імпресіонізму. Його твори насичені розкутістю, рухливістю, життєвістю, реалізмом, позитивністю, великою енергетикою, звучанням, величчю, – це справжні витвори мистецтва, соковиті, захоплюючі... Шевченко одним з перших художників у світі XVIII-XIX століть почав зображувати народ, простих

селях своєї країни, пізніше казахів, і вносити у твори глибоко народні риси. Якщо поезія Шевченка як поета відомі у світі, то живопис Шевченка недооцінений. А чому? Треба повернути Україні і світові справжнього Шевченка – Шевченка-митця, треба подивитися на Шевченка не як на ідола, а як на живу людину».

У своєму виступі лектор доктор Іван Гербіль представив публіці цікаву доповідь:

«На честь великого поета й художника Тараса Шевченка в Україні та по всьому світу було піднято близько 1100 пам'яток. Це найбільша кількість пам'яток, піднятих на честь однієї

Лектор-д-р Іван Гербіль і унів. проф. д-р Іван Арделян

Лектор д-р М. Гербіль

Співають клузькі студенти-українці

людини, якщо не брати до уваги пам'ятники, підняті для великих керівників тоталітарних режимів чи невідомих солдатів та героїв. В Румунії існує 3 пам'ятники, підняті на честь великого Кобзаря. Один знаходиться в Бухаресті, і стосовно цього пам'ятника хочу уточнити, що перший пам'ятник було піднято в 1952 році, – це перший пам'ятник Шевченку, піднятий у Європі. Проте він був вандалізований і знищений разом з іншими пам'ятниками соціалістичної епохи. І лише в 1998 році в парку Херестреу було піднято новий бюст Шевченка, – це робота відомого українського скульптора Єршова. Другий пам'ятник Шевченку в Румунії знаходиться в селі Негостина, Сучава, він був піднятий в 2005 році; це було дарунком від української держави для етнічних українців Румунії. Третій пам'ятник на честь Шевченку знаходиться в місті Сагу Маре на площі ім. Васіле Лукачу і його відкриття відбулося 1 липня 2009 року».

Присутні переглянули декілька документальних короткометражних стрічок про життя і творчість Шевченка, послушали пісні на тексти Кобзаря у виконанні Народного хору Української Академії.

На завершення заходу присутні змогли послухати знаменитий «Заповіт» Шевченка у виконанні студентів університету не тільки на українській мові, а й на інших 12 мовах: французькій, чеській, італійській, польській, іспанській, угорській, румунській, англійській, російській, німецькій, словацькій та норвезькій. А хор українських студентів технічного та теологічного факультетів (Докія Дрозд, Анка Ленуца Глодян, Нарчіса Семенюк, Михайло Бондарчук, Семен Бондарчук, Іван Бойчук, Лучія-Василь Мадяр) чудово виконав декілька пісень на слова Тараса Шевченка.

«Він не вмер, він народився для того, щоб бути і існувати», – так сказав доктор Іван Гербіль на завершення заходу. І це не просто слова, це істина.

Людмила ДОРОШ

ВІТАЄМО З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ!

◆ **Віктора СИМЧУКА** (2 березня 1956 р.) – заступника голови СУР, голову Ботошанської повітової філії СУР, викладача фізкультури і довголітнього директора школи с. Рогозешти Ботошанського повіту, доброго українця, який вболіває за те, щоб українська мова викладалася там, де проживає українська меншина в цьому повіті. Вітаємо з 55-річчям!

◆ **Юлію ГРІНЬ-АРДЕЛЯН** (6 березня 1939 р.) – Людину з великої букви, заслуженого викладача української мови і літератури у найважчі комуністичні роки заборони рідної мови в Румунії, єдиного українського відділення при Сігетському ліцеї ім. Драгоша Воде, Мараморощина, автора підручників з української мови, співробітниця часопису «Вільне слово». З самих перших пореволюційних днів, разом з групою відданих українців, спричинилася до об'єднання українців марамороських сіл, до відновлення українського ліцею ім. Т.Г. Шевченка.

◆ **Віргілія РИЦЬКА** (6 березня 1937 р.) – вихідця задунайських козаків, відомого добруджанського фольклориста та етнографа, члена Співки письменників Румунії, головного співзасновника Добруджанської філії СУР.

◆ **Юрія ЧИГУ** (14 березня 1946 р.) – відомого етнографа, збирача гуцульського фольклору, автора книг на цю тему, голову місцевої організації СУР в Ульмі Сучавського повіту, члена контролюючо-ревізійної комісії СУР. З 65-річчям Вас!

◆ **Юрія ГЛЕБУ** (15 березня 1954 р.) – першого заступника голови СУР, голову Тіміської філії СУР. Багато успіхів на українській ниві!

◆ **Юрія ПАВЛИША** (19 березня 1939 р.) – видатного українського марамороського поета банатського походження, учителя і автора багатьох збірок, члена Співки письменників Румунії.

◆ **Івана БОДНАРА** (19 березня 1945 р.) – першого заступника голови СУР, голову Сучавської повітової філії СУР, радника Префектури Сучавського повіту від української меншини, відомого художника, викладача фізкультури.

◆ **Ларису КОПОЩУК** (24 березня 1986 р.) – економічного секретаря Бухарестської центральної організації СУР.

◆ **Миколу КОРСЮКА** (30 березня 1950 р.) – визначного українського письменника, автора численних збірок поезії, прози, критики, члена Співки письменників Румунії та Національної Співки письменників України, удостоєного двома Преміями Співки письменників Румунії, головного редактора дитячого журналу «Дзвоник», голову видавничої комісії СУР, співзасновника СУР з 1989 року; до 1989 р. був редактором у видавництві для нацменших «Критеріон».

НА МОГІІ І БЛАГІІ ЛІТА!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ, НАША ДОРОГА ПАНІ ЮЛІЄ!

Від імені однокласників 1974 р. випуску українського відділення Сігетського ліцею ім. Драгоша Воде здоровимо Вас, нашого класного керівника, викладача української

мови і літератури, шановну **п. Юлію ГРІНЬ-АРДЕЛЯН** з нагоди її дня народження та з 8 Березнем.

Хочеться побажати Вам всього найкращого в житті, подякувати за постійну увагу і за щирі, безкорисну любов до нас, учнів Сігетського українського відділення, бажаючи й собі знайти правильну дорогу в житті і стати справжніми людьми та добрими, не злими, українцями.

На Многії Літа, дорога пані Юлія ГРІНЬ-АРДЕЛЯН!

Юрій МОЧЕРНЯК,
голова Краснянської місцевої філії СУР (Мараморощина)

3 НОВИХ ВИДАНЬ СУР

ПРО ВИДАТНОГО КОМПОЗИТОРА
І ДИРИГЕНТА ЮРІЯ ПАРАЩИНЦЯ

Баямарський музичний ліцей, у велике місто, де на той час так бракував відповідний повітовій резиденції Мараморощини хор та успіхи в хорівій справі.

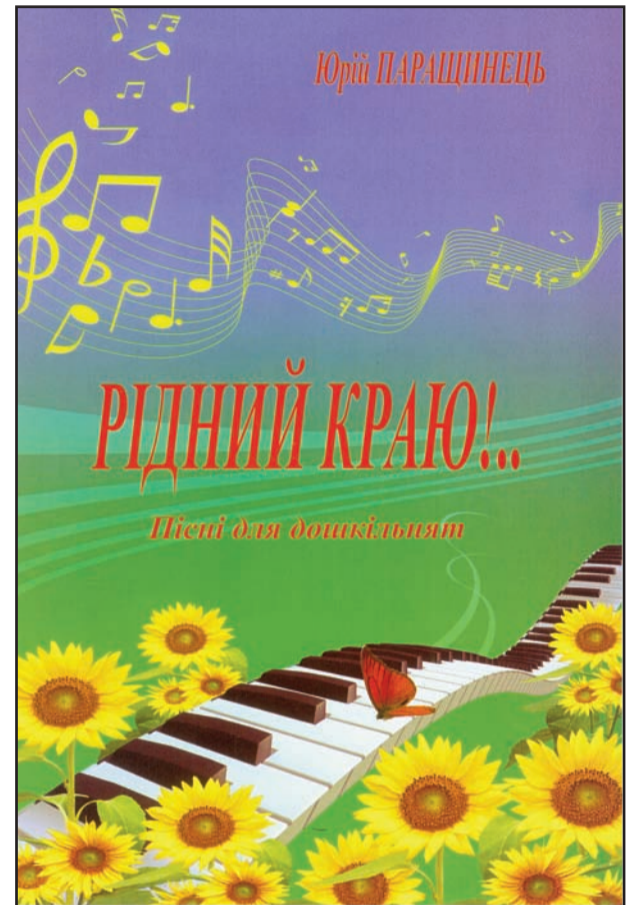
В проміжку 1965-2005 рр. Ю. Парашинець працював над створенням кращого художнього репертуару для заснованих ним дитячого хору-капели «Madrigaletto» та мішаного хору «Capella Rivulina», якими він жив, радів і пишався, в той же час написавши чимало немеркнучих пісень, які друкувалися в часописі «Новий вік»/«Вільне слово».

Чудовий гармонізатор, Ю. Парашинець обробляє українські і румунські пісні для різних хорів та ансамблів, склав оперету «Благовіщення», а нещодавно (в 2009 р.) написав справжній шедевр на церковних текстах українською мовою для одно- і двоголосого хору під назвою «Хресту Твоєму поклоняємось, Христе» та збірку «Богородичних піснеспівів».

В 1972 р. (і далі) Ю. Парашинець зайнявся збиранням на нотному стані українських пісень всієї Мараморощини. Його збірники авторських і народних пісень (для дошкільнят, I-VIII-их та ліцейних класів) перебувають у друці чи в підготовці до друку накладом Союзу українців Румунії.

Щирий, старанний, наш найкращий композитор і пропагатор фольклору, Ю. Парашинець у своїм піснетворенні

орієнтується на народну творчість під прапором Православ'я, він вважав її рятівним поясом пісні всіх жанрів. Як

голосу народного. Після нещодавньої появи тому «Рідний краю!.. Пісні для дошкільнят» невдовзі йому вийде з друку другий том пісень для I-IV класів.

I. К.

Уродженцю марамороського села Ремети (19 квітня 1942 р.) Юрію Парашинцю поталанило: він випускник Реметянської української семирічки і Сігетського українського ліцеюім. Т. Шевченка. Попри всі, іноді такі виснажливі прикросі часу, з малого Юрій зрозумів, що легкокрила пісня зігриває душу теплотою рідного слова та задушевною мелодією. І так саме пісня для нього стала єдинокровною супутницею життя, і так йому судилося (після завершення Клузької консерваторії) стати на службу як української, так і румунської пісні в потрійній ролі: піснетворця-композитора, диригента і професора-педагога.

Юрію Парашинцю поталанило й тому, що він був призначений на роботу в

ДЗІНЬ-ДЗЕЛЕНЬ

(Замість колискової)

Слова Івана КОВАЧА

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Andantino

Voice

1. Спи, ди-ти-но бі-ла, на-че сон-це, спи, бо ніч ча-
ту-є на твій зір,- Ба-чиш, присмерк ди-вить-ся в ві-кон-це
і хро-пе вед-ме-жо ди-кісьть гір Спи, бо ніч ча-ту-є
на твій зір. Codetta Спи, дитин-ко, спи.

2. Спи, дитинко, солодко і тихо,
спи, бо скоро небом задимить,
повирує пісня не на лихо,
розсміється вечір і промчить.

3. Спи, дитинко рідна, наче сльози,
спи, бо в стіни кігті вп'яла ніч,
пустотливий кіт у верболози
поволік невиспаний свій клич.

4. Спи, дитинко, вигадана доле,
спи, бо, знай, вартує сич твій сон,
бо з галяви виблискнуть у поле
сірі зайці – теплі струни – в тон.

5. Спи, дитинко, поки півні білі
сонце викукурікають, день,
спи, бо місяць випирснув, мов спілий,
гроноп'яний, хитрий дзінь-дзень...

ЕТЮД

Слова Михайла МИХАЙЛЮКА

Музика Юрія ПАРАЩИНЦЯ

Allegretto

У-па-ли на ко-си Ці-лун-ко-ві ро-си,
Нес-по-кій ка-ли-ни Збу-ди-ли в бе-різ, Тор-ка-ють-ся
сер-ця, Зсу-дом-ле-но труться роз-тал-лю про-гірк-ло-ю
зіо... У-па-ли у зіл-ля Віль-хо-вим я-
рін-ням, Від-лун-ням пломін-ним від-ки-ну-ли сон,
Роз-да-ви-ли світ-ло Й з'явив-ся ят-рін-ням Весь біль Во-ро-
нець-ких і-кон.

Упали на коси
Цілунокві роси,
Неспокій каліни
Збудили в беріз,
торкаються серця,
Зсудомлено труться
Розталлю прогірклою зір...

Упали у зілля
Вільховим ярінням,
Відлунням пломінним
відкинули сон,
роздавили світло
Й з'явився ятрінням
весь біль Вороніцьких ікон.

Коли жарти – не жарти...

(Відомі письменники у... випадках)

Браніслав НУШИЧ

◆ Сербський письменник Браніслав Нушич написав гумористичну повість «Автобіографія», роман «Дитя громади», чимало статей і фейлетонів і майже 40 драматичних творів, переважно комедій.

Якось у кав'ярні до Нушича підійшов один з відвідувачів:

– Добродію Нушич, через вас мій син провалився на випускному екзамені.

– Яким чином?

– Інспектор попросив його перерахувати все, що ви написали, але він не знав і половини.

– Друже мій, - сказав Нушич, - я й сам провалився б на екзамені, якби мені поставили таке запитання.

◆ Одна з перших п'єс Нушича «Підозріла особа» тривалий час не могла потрапити на сцену. І ось п'єсу прочитав новий директор театру, на якого молодий автор покладав великі надії.

Десь за два тижні Нушич зустрів директора на вулиці. Той щиро реготав. Привіталися, директор все ще не міг стримати сміху, потім сказав:

– Ну й насміявся ж я, читаючи вашу річ. Це чудово! Я вітаю вас, добродію Нушич!

Перед очима Нушича вже проходили репетиції, піднімали завісу. Та раптом директор попросив зайти до нього і... забрати рукопис.

– Як?! - здивувався драматург.

– Так-так. Беріть рукопис і несіть його додому. Бачите, я не хочу, щоб цю п'єсу

знайшли у моєму столі. Я вже старий і не хочу, щоб мене заарештували...

◆ Був момент, коли Браніслав Нушич висунув свою кандидатуру на членство до Сербської академії. І хоча його знали як автора численних п'єс, при голосуванні «безсмертні» академіки його... провалили. Згадаймо: колись схожі «безсмертні» академіки не прийняли до своїх лав Воль-тера. Але сталося так, що тих академіків ніхто не пам'ятає, а ім'я Вольтера знає все людство.

Та повернімося до Нушича. Тих академіків він узяв на кпини:

– Вони вважають, що я для них недосить академічна фігура - в літературному розумінні, звичайно. «Академічна фігура» для них - це той, хто тридцять років порпається у старих книгах і в результаті копіткої праці робить відкриття, що сербський просвітитель XVIII сторіччя Досифей уперше відвідав Хопово 27 березня, а не 14 квітня, як вважали досі. Коротше, «академічна фігура» - це той безсмертний, чиє ім'я забувають через тиждень після його похорону.

◆ Сучасники згадували, що до похилого віку Нушич зберігав бадьорість і працездатність.

– У чім секрет вашої молодості? - спитали у 70-річного Нушича, завжди веселого і жартівливого.

– Ніколи не дружить з людьми, старшими за себе, або з ровесниками, - відповів комедіограф.

– Гляньте на мене, я завжди в оточенні молодих.

◆ Жарти жартами, але Нушич не чекав, поки п'єса піде на кін, а розпочинав нову. Якось він отримав приємну звістку, що у Чехословаччині з великим успіхом пройшла його п'єса «Пані міністерша». На двадцять п'яту виставу автор прибув особисто. Він сидів у директорській ложі і спостерігав за публікою, яка веселилася від щирого серця.

Директор теж був зайнятий у виставі, але в перерві між виходами прибіг до автора:

– Ну, майстре, як вам це подобається?

А в залі публіка аплодувала і сміялася майже після кожної репліки.

– Дуже подобається. Ви тільки гляньте на публіку, це ж дивовижно! - а потім спитав директора: - Скажіть, а це я написав?

◆ До Нушича доля була більш прихильною. Вже перші постановки його п'єс здобули прихильність публіки. Одночасно він потрапив під вогонь критики. Мине чимало років, і гуморист про це скаже:

– Чи ж стануть хлопчики трусити дерево або жбурляти в нього камінням, якщо на цьому дереві немає плодів?

Михайло БУЛГАКОВ

◆ У молодого діяльність Михайла Булгакова. Голодний, зіщулений, без копійки в кишенях солдатської шинелі приніс Булгаков редакторів якого журналу свій перший літературний опус - останній шанс на порятунок. Редактор кинув через губу: «За тиждень!» А тиждень ще треба прожити.

Через тиждень, ледь тримаючись на ногах, автор приходив знову і... диво! Прийом зовсім інший. Редактор зірвався зі свого крісла, ухопив його за руку, вигукує:

– Амфітеатров!.. Амфітеатрова знаєте?

– Н-н-ні, - затинаючись, вимовляє автор.

– Обов'язково прочитайте. Адже ви пишете, як він. Любий мій! Та ви ж - талант!

– Отже, фейлетон сподобався?

– Що за питання! Геніально!

– Отже, надрукуєте?

– Та ви що? У мене родина, - так само життєрадісно вигукує редактор. - Але обов'язково заходьте! Приносьте ще щонебудь дошкульне! До зустрічі! Амфітеатрова обов'язково прочитайте.

ДІТИ – КВІТИ БУКОВИНИ

(Закінчення. Поч. на 6 стор.)

доксіу Гурмузакі», м. Радівці (викл. Джорджета Штефан) Глощук Йонела «Чарівна ніч», Коледж «Андронік Мотреску», XII кл., Радівці (викл. Дж. Штефан) та Марочко Йонела «Живе народ, допоки живе мова», (тієї ж школи), Засб Тамара «Якого кольору слова», XI-ий кл., Технічний коледж м. Радівці (викл. Дж. Штефан) і інші. Треба відмітити з най-

молодших поетів Курелюк Емануелу, IV-ий кл., «Рідна мова» з восьмирічки с. Балківці, викл. Анка Штюбіану, та Шмігельський Серджу, IX кл., Балківці, «Мое рідне село», Теологічний семінар Сучава, викл. Лучія Міхок, і заключне есе Марії Габур, XI кл., «Слово про рідну мову» з Нацколеджу «Міхай Емінеску», Сучава, викл. Лучія Міхок.

Треба обов'язково відмітити з менших класів ще двох учнів:

Андронаке Крістіана, V-ий кл., твір «Про дитинство, восьмирічка н-р 5, «Богдан Вода», м. Радівці, викл. Дж. Штефан, та учня Бурсук Адріана-Константина, IV-ий кл. з початкової школи Чумирна з дуже оригінальним твором «Повість одного гуцульського хлопчика», викл. Іларія Пушка.

На жаль, завжди передові учні та школи Негостини та Серету поступились вище згаданим талантам, як ніколи:

Негостинці на конкурсі лише читали вірші, а учні із коледжу «Лацку Воде» представились тільки з двома працями - есе – II-III місця із XII-ого класу, а це зовсім мало для таких славних шкіл, які завжди на олімпіадах рідної мови по краю завоювали перші місця.

Дуже позитивно вплинула на членів журі та всіх учасників конкурсу презентація національних костюмів, в яких учні-конкуренти зі своїми екіпажами представляли специфіку їхньої околиці.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

8 БЕРЕЗНЯ – МІЖНАРОДНИЙ ЖІНОЧИЙ ДЕНЬ

В цей день бажаємо Вам, дорогі жінки, матері і бабусі, тепла, постійної весни і радості в душі! Хай сповняться всі Ваші мрії, любов Ваших дітей хай повернеться Вам за недоспані ночі, за постійну Вашу турботу і любов! З 8 Березнем, з Весною вітаємо Вас!

ТАРАС ГРИГОРОВИЧ ШЕВЧЕНКО

(1814-1861)

*Наша дума, наша пісня
Не вмере, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!
Т.Г. Шевченко*

Кожного року 9 березня вшановуємо день народження Генія українського народу Т. Шевченка, ставимо до його пам'ятника квіти, читаємо його геніальні вірші.

А цього року 10 березня, коли виповнюються вже 150 роковини від смерті Генія і Пророка українського народу, схилиємо свої голови в пошані перед Його Словом, поставленим на сторожі свого народу, українського народу, якого любив понад усе,

Погруддя Шевченку в Бухаресті

Фото Валентина КОБАСЬКОГО

оте Слово, що актуальне і на сьогодні, дороге кожному українцеві: І чужому навчається, свого не цурайтесь...

Вже понад століття КОБЗАР Т. Шевченка залишається для кожного українця, для всіх нас, де б ми не проживали, головною книгою, яка супроводжує нас в житті, разом із БІБЛІЄЮ.

«Він поет усього людства, – так сказала про Т. Шевченка відома англійська політична діячка Полін Бенлі. – Тарас Шевченко

виходить за межі однієї країни. Його заклик до братерства й любові, до правди й справедливості, а над усе – до волі, має всесвітнє значення».

Для дітей Т.Г. Шевченко склав «Буквар» і написав багато віршів.

Т.Г.ШЕВЧЕНКО

ОЙ МАЮ, МАЮ Я ОЧЕНЯТА

*Ой маю, маю я оченята,
Нікого, матінко, та оглядати,*

Нікого, серденько, та оглядати!

*Ой маю, маю і рученята...
Нікого, матінко, та обнімати,
Нікого, серденько, та обнімати!*

*Ой маю, маю і ноженята,
Та ні з ким, матінко, потанцювати,
Та ні з ким, серденько, потанцювати!*

(1859)

Іван КОВАЧ

ГУЛЯЙ-ГУЛЯЙ!..

*Гуляй, гуляй,
мій сонечку,
гуляй, гуляй,
роди
на полечку
плоди
і забавляй!..*

*Коли, коли
з небес
нема вже сліз,
ти дай нам,
хмаронько,
чудес
і верболіз!..*

*Гуляй, гуляй,
мій сонечку,
радій,
світи
в вік онечко
надій,
у трав дива!..*

*Гуляй, гуляй,
хмаринько,
ходи
й зрони
з небес
відро води
і кошечок чудес!..*

І. САВИЦЬКА

МАТІНЦІ

*Матінко моя єдина,
Ти для мене цілий світ!
І хоч я мала дитина,
Хоч мені лиш кілька літ,
Та тебе, матусю мила,
Я кохаю над життя
І бажаю: будь щаслива,
Наче квітка весняна!*

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

ВІД ВОЖДЯ ДО... ВЗУТТЯ

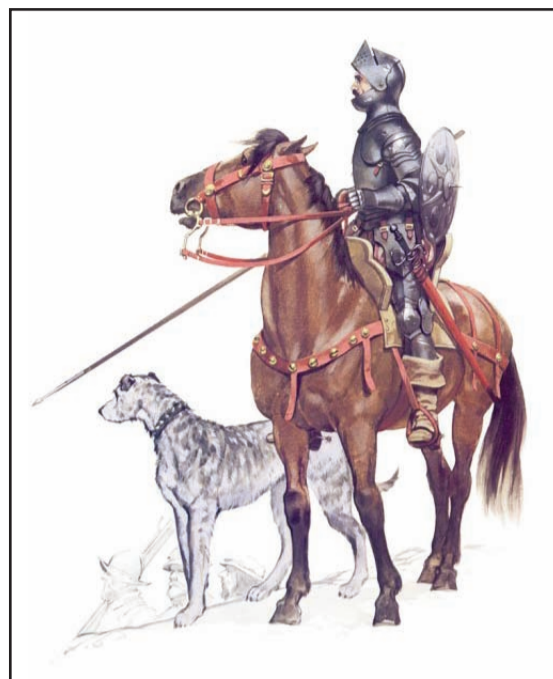
У давні часи, ще коли всі ходили босі, був собі великий індійський вождь, який мав дуже чутливі стопи і черстве серце. Він страшенно страждав, коли йому доводилося ходити по гострих каміннях, якими була вкрита земля, що належала його племені.

І після довгих роздумів вождь прийняв важливе рішення: він наказав своїм воїнам убити всіх бізонів і їх м'якою шкірою вистелити терени володінь свого племені.

Позаяк вождь не міг змінити своїх ніг, то забажав змінити поверхню, по якій вони ступали, коштом винищення усіх бізонів.

Рішення це вразило увесь люд. Делегація воїнів подалася до білого чаклуна, щоб спитати у нього поради. Чаклун відповів: «Порадьте вождеві, нехай виріже два шматка шкіри й обгорне ними свої стопи. Хай куди тоді піде – болю вже не відчуватиме».

Так з'явилося взуття.

СВЯТО ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ І ЖІНКИ-МАТЕРІ

У неділю, 6 березня, у Лузі відбулася зустріч лужанських, кричунівських учнів і учнів українського лицю ім. Т.Г. Шевченка із м. Сігету-Мармаціей. Мета зустрічі – вшанування пам'яті Великого Кобзаря і святкування «Дня Жінки».

Добре обдумано організаторами, тому що жінка, її доля, з усіма лихами, виявлена у ряді творів, як: Причинна, Катерина, Тополя, Наймищка і ін.

Першими виступили учні із Кричунова, підготовлені учителькою п. Н. Друляк, які представили перед глядачами маленьку п'єсу.

Лицейсти, між якими було багато лужанів, прочитали вірші нашого Генія і проспівали кілька пісень на його слова: «Летить галка через балку», «Тече вода в синє море», «Учітєся, брати мої» – муз. Ю. Паращаниця, і «Чом ти не прийшов».

Визначилися учні: Л. Чуря, М. Бойчук, Д. Співалюк, М. Вішован і ін.

Вони були підготовлені викладачами: Е. Кодря і М. Дуруття. Опісля свою майстерність показали учні V-VIII кл. лужанської школи, підготовлені викладачем румунської мови п. Л. Ченуше. Представили

вірші і пісні, присвячені найріднішій у світі особі – Матері.

Визначилися такі учні: Маруся Шмуляк,

Бухарест: Панахида Шевченку в Церкві Кашин
Фото Валентина КОБАСЬКОГО

Вероніка Гавриляк, Ярина Павлюк, Естера Білашку, Богдан Бобрюк і багато інших. Також вони представили сценету.

Маленькі учні I-IV кл. з Луга, підготовлені учительками Г. Гренюк та А. Бобрюк виступили з віршами і піснями, присвяченими весні і мамі.

Мої щире поздоровління, бо лужанські учні

виступили бездоганно і зачарували глядачів!

Останнім виступив хор приготовлений викладачем української мови п. М. Семенюком. Це учні V-VIII кл. лужанської школи.

Продекламували кілька віршів і проспівали кілька пісень на слова Т.Г. Шевченка під акомпанемент на акордеоні – викладачем.

Мене і всіх присутніх приємно вразило те, що всі жінки-педадри, які приготували дітей і котрі були присутні в залі, були обдаровані грамотами і букетами квітів, а чоловіки-педадри – грамотами.

Дякуємо, що згадали і про нас, пенсіонерів!

Всі жінки, присутні на святі, отримали як дарунок – квіти. Це – вперше в Лузі. А також вперше в Лузі артистична вистава відбувалася в гарному, відремонтованому залі зусиллям добрих людей, як: В. Гренюк, І. Друляк і майстри – В. Дзябенюк, Н. Бобрюк, брати В. і Ф. Фрасини, І. Арба, які кілька днів підряд працювали від ранку до ночі,

щоб зробити жінкам, і не лише, приємний сюрприз.

Але, на превеликий жаль, вперше лужанські учні V-VIII класів не брали участі в повітовій Олімпіаді з української мови, яка відбулася у місті Сігеті в суботу 5 березня. Хто винен? – запитуються батьки. Я також.

Марія ЧУБІКА

Цікаво знати

◆ Зуб - єдина частина людського організму, яка не може самовідновлюватись, а лише в ранньому дитинстві.

◆ Зубна паста була винайдена єгиптянами приблизно 5000 років тому і була сумішшю вина і пемзи.

◆ Першими «стоматологами» були етруски. Вони вирізували штучні зуби із зубів різних ссавців вже в 7 ст. до н.е., а також уміли

виготовляти мостовидні протези, достатньо міцні для жування.

◆ Стародавні японські стоматологи видаляли зуби голіруч.

◆ Зубна емаль – найтвердіша тканина, яку виробляє організм людини.

◆ Не дивлячись на те, що кальцій необхідний для кісткових тканин, 99% всього кальцію в організмі знаходиться в зубах.

Шведські учні – найкращі мовники

◆ Найфундаментальнішу мовну підготовку одержують шведські школярі: навчаючись у школі 12 років, вони, окрім шведської, 8 років освоюють англійську, 6 років – німецьку, 5 років – французьку, а також одержують загальне уявлення про датську й норвезьку мови.

І. П.-К.

УГОРСЬКІ ПОХОДИ НА ГАЛИЦЬКЕ КНЯЗІВСТВО ЧЕРЕЗ ТЕРИТОРІЮ МАРАМОРОЩИНИ

Якщо звернемо увагу на те, що в 1152 році спільна армія угорців та Ізяслава (угорський король Гейза II з династії Арпадів був зятем київського князя Ізяслава, тому і вмішувався у міжусоб війни руських князів. Літом 1150 року Юрій Довгорукий та князь Володимирко

Галицький вигнали Ізяслава з Києва, а в 1151 році спільна армія угорців та Ізяслава підступила до Києва, і Юрій Довгорукий залишив місто без бою) нападає на Галицьке князівство, то можемо його

уважати датою вторгнення угорської армії на території Оашської, Лепушської та Мараморської «держав», бо вже в 1199 році знаходимо Марамуреш сертифікований як «Королівський ліс», в якому угорський король Емерік I був врятований від смерті на полюванні.

Не можемо бути не згодні з румунським, марамороським істориком Валером Госсу про те, що угорське королівство не так цікавилось полюванням на цих територіях, як цікавилось, по-перше – природним багатством, а саме сіллу районів Мара-Апшіца-Ронішоара-Слетіоара-Шіеу. А по-друге – відкриттям нового доступного шляху до Галичини, яка в той час була великою спокусою для угорського королівства. Таким чином ця територія стала для угорського королівства «Maramorisius», «Maramurus», «Maramoros», «Maramorisiu» і т.д. Ці назви народились під час угорських походів на Галичину.

19 червня 1205 року князь Роман Мстиславич, якого підтримувало угорське королівство, помирає, і теж за допомогою

угорського королівства стає князем його син Данило, а король Андрій II стає королем Галичини і Лодомерії («Impactul cuceririlor maghiare în autonomia Românească din Carpații Păduroși» din vol III al lucrării «Maramureș, vatră de istorie milenară», Editura «Dragoș Vodă», Cluj-Napoca, 1997).

Хоча невдовзі після смерті Романа Мстиславича галичани принесли присягу його малолітньому нащадку Данилові, дуже швидко родині малолітнього князя на чолі з княгинею Анною прийшлося вирішувати складне питання збереження влади в Галицькій землі. В другій половині 1205 р. суперник Романа та його колишній тесть Рюрик Ростиславич відновив свою владу у Києві та почав переговори з половцями та чернігівськими князями Ольговичами про спільний похід на Галич. Але біля стін Галича киево-чернігово-половецьке військо зустріла армія короля Андрія II з династії Арпадів, який був родичем і союзником Романа Мстиславича, але, без сумніву, не це стало причиною допомоги Андрія нащадкам галицького князя та їх матері. Андрій II прагнув підкорити угорській короні багату прикарпатську землю. Галицьке боярство, судячи з тексту Галицько-Волинського літопису

(«...не смеша Галичане ничто же створити, бе бо инех много Угор...»), недоброзичливо віднеслось до появи у Галицькій землі угорських військ, але воно не стало і союзником Рюрика та його спільників, яким не вдалося зайняти Галич.

Наступного 1206 р. до Галича повернувся один із головних суперників покійного Романа з числа галицьких бояр Владислав Кормильчич, котрий до цього знаходився на вигнанні, який встановлює союзницькі стосунки з чернігівськими князями. Незабаром виникає нова коаліція. Романовичі знову звертаються за допомогою до Андрія II.

(Далі буде)

Михайло ТРАЙСТА

ОСТАННІЙ КОНЦЕРТ, ПРИСВЯЧЕНИЙ АНЦІ САВЧУР

Так можна б назвати виступ членів Карансебеського змішаного хору «Червона калина» на розлуці зі своєю колегою АНЦЕЮ САВЧУР (РУС), яка відійшла у вічність 5-го березня 2011-го року.

Анця Савчур походить з української багатодітної сім'ї Николи Савчура із села Зоріле Карашсеверінського повіту. Восьмирічну школу закінчила у рідному селі, а потім - комерційну школу. Працювала у галузі. Була одружена, мала сина... Жила у м. Карансебеші.

Після довгих років праці вийшла на пенсію, але через деякий час захворіла невиліковною хворобою, яку клузькі лікарі пробували вилікувати. Повна оптимізму, надії і старання забути про хворобу, Анця Савчур ішла вперед поряд з іншими. Одне із занять у вільний час була художня діяльність. Вона «використовувала» свій солов'иний голос, співаючи у українському вокальному художньому колективі «Червона калина» з Карансебеша. Завжди була присутня на репетиціях і

концертах, організованих СУР на території Банату чи інших країв. Завжди старалася забути про хворобу, дотримуючись всіх лікарських порад.

Хто її не знав, той легко міг подумати, що вона зовсім здорова, не хвора. Це тому, що на її обличчі завжди панувала усмішка і надія на краще. До цього всього додається іще її здібність художньо читати вірші. Майже не було концерту, де б Анця не читала вірші Т. Шевченка або сатиричні вірші Михайла Волощука. Вона завжди створювала приємний клімат у художньому колективі. Усі її поважали і мали велику надію, що нарешті виздоровіє. На превеликий жаль, 5-го березня Анця Савчур відійшла в дорогу без повернення...

На Карансебеськім цвинтарі, перед численною засмученою публікою, хор «Червона калина» зорганізував незабутній співачці-колезі останній концерт, з репертуару не бракуючи пісні «Думи мої» та «Вічная пам'ять».

Плаче і тужить за Анцею весь художній колектив.

Нехай їй буде земля пухом!

В ім'я художнього колективу «Червона калина»

Іван ЛІБЕР

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Вик. об. гол. ред. – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований Союзом українців Румунії